

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет. III, тел. 02 987-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

---

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № РД-38-606/26.09.2017 г. на проф. д-р Анастас Герджиков, Ректор на СУ „Св. Кл. Охридски“ за назначаване на научно жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Международни отношения), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 51/27.06.2017 г.

Кандидат Боряна Балева Александрова

I. Кратки биографични данни

Гл. ас. д-р Боряна Александрова е родена в гр. Пловдив. Завършила е езикова гимназия, гр. Пловдив с немски и английски език, магистър по международни отношения от СУ „Св. Кл. Охридски“. Защитава докторат във Вестфалския Вилхелмс университет Мюнстер, Германия. От 2010 г. до сега е главен асистент по „Международни отношения“ в катедра „Международно право и международни отношения“ на СУ „Св. Кл. Охридски“.

II. Общо описание на представените материали

Научните интереси на д-р Б. Александрова са в областта на участието на трети страни в регулирането на международни конфликти, проблеми на миграцията, теория и история на международните отношения.

За участие в конкурса са представени монографията „Глобализация и международни отношения“, С., Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, 2016, (348 с.), както и 12 статии (от които 3 на немски език и 4 на английски език), една самостоятелна глава от книга и една студия. Не подлежат на рецензиране статията „Нова военна интервенция в Либия?“, „Култура 9“, 2015 (поради факта, че „Култура“ не е

специализирано научно издание) и два посочени в списъка на произведенията превода (поради факта, че не представляват научни изследвания).

Представените за участие в конкурса произведения са в областта на глобализацията като феномен в международните отношения, интернационализирането на конфликтите, дилеми пред външнополитическото поведение на държавите в условия на взаимосвързаност и теория на международните отношения.

Поради ограничения обем на становището в следващото изложение ще се спра на представения монографичен труд.

Монографията „Глобализация и международни отношения“ е структурирана в следната последователност: помощни понятия, въведение, седем части, заключителни наблюдения и библиография.

Във въведението авторката се опитва да обоснове значението на изследвания проблем: глобализацията, за теорията на международните отношения, както и за нуждите на практиката. За съжаление още в увода се констатира липсата на теоретична подготовка и правилно използване на терминологията, хаотично изложение и дори напълно неверни твърдения, от които ще приведа само едно: „Междувременно НПО, коренните населения на дадена територия, мигриращите лица и климатичните бежанци са в една или друга степен произведени във формални субекти на международното право и актьори в международния и националния живот“. Посочените категории в известен смисъл могат да се приемат за актьори в международните отношения, но не и като всепризнати субекти на международното право, още по-малко в националния живот (предполагам, че авторката има предвид този на отделната държава).

Част първа претендира да изведе основните характеристики на глобализацията, да начертае концептуалната рамка, да формулира изследователските въпроси и да направи периодизация. Нито една от тези задачи не е постигната, изложението е неясно, терминологично неиздържано. Тази част (малко над 7 страници) не отговаря на изискването за самостоятелен раздел от монография.

Част втора цели да изясни подходите при изучаването на глобализацията и представя три от тях: световна система (Имануел Уолърстийн), мрежови взаимодействия (Мануел Кастелс) и глобален град (Саския Сасен). Това е сторено без критичен анализ и собствено авторско виждане на методологията за изследване на феномена „глобализация“. Тази част също не отговаря на изискванията за отделен раздел от монография. В част трета откриваме, все пак едно определение за глобализация, цитирано по Ян Аарт Шолте. Следващото изложение би следвало да изгради понятиен апарат, достоен да изясни сложното явление, предмет на изследване. За съжаление авторката схваща международните организации като нещо извън международното право и ги поставя в някаква „нестрога/нестройна рамка на институционална и нормативна глобална/транснационална регулация, насочена към моделиране на някакво поведение“ (с. 54). Внимателният прочит не само на тази част, но и на цялата монография води до извод, че авторката не разбира същността на международното публично право като регулативна

система на международните отношения, а още по-малко схваща делението на международното право на отрасли.

Част четвърта дава представа за четири водещи теоретици на глобализацията: Мануел Кастелс, Зигмунт Бауман, Дейвид Хелд и Томас Фрийдман. Тя отговаря донякъде на изискванията за съдържателна част от хабилиационен труд, защото представлява описателно изложение на теориите на посочените автори.

Част пета е посветена на емпиричните проявления на глобализацията. Но има ли теоретични проявления на глобализацията? Всичко, което се определя като глобализация е емпирично, реално случващо се, действително осъществило се. Авторката представя „затоплянето на световния климат“, климатичните промени, много схематично преговорите по климата. В частта за транснационалните компании липсва сериозна терминологична и правна основа на използвания понятиен апарат. Още по шокиращо е изложението, засягащо „глобалните социални движения“, където, на с. 152 те са охарактеризирани като „международен субект“. Приравняването на социалните движения с държавата не отговаря нито на теорията на международните отношения, нито на съвременното състояние на международното публично право. Боряна Александрова твърди, че „Също като държавите, глобалните социални движения се характеризират с разнообразие от форми, тактики, разноликост и политически цели и дори невинаги последователност в изявите“ (с. 152). И тук авторката смесва субектите на международните отношения със субектите на международното публично право.

Част шеста е неумел опит да се направи модерен прочит на променената същност на понятието за „суверенитет“ и е насочена да представи трансформациите в наречения от Б. Александрова „Вестфалски конструкт“. Названието на този термин говори за лош превод от немски. Многократно използвана, тази формулировка не допринася в никакъв случай за наукоподобността на изследването. Същият извод: за неправилен превод и същевременно неразбиране на същността на явленията може да се направи за „детериториализацията“, „екстериториализацията“ и „ретериториализацията“.

Част седма се занимава с глобализацията и геополитиката. Сред глобалните предизвикателства пред геополитиката са избрани: достъпа до ресурси, миграцията, реформите в МВФ, Световната банка и ООН. В параграфите, посветени на достъпа до ресурси се разглеждат проблемите на селскостопанската земя, т. нар. „хранителен суверенитет“, всъщност правото на храна, правото на достъп до вода. Представянето на тази сама по себе си ключова проблематика обаче не е довело до формулирането на никакви изводи или авторски виждания.

В Заключителните наблюдения единственото, с което мога да се съглася е, че „глобализацията е сложно явление“ (с. 315) и че в науката за международните отношения отсъства всеобхващащ теоретичен отговор на дилемите, пред които я изправя глобализацията (с. 318 – 319).

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси

Единственото достойнство на представената монография е избора на предмета на изследване. Глобализацията е несъмнено сложен феномен, който е предизвикателство пред теорията на международните отношения и има изключително значение за външнополитическото поведение на всички актьори на международната сцена.

IV. Критични бележки и препоръки

Представената книга не отговаря на изисквания за монографичен труд както в структурно, така и в съдържателно отношение. Липсва критичен и самостоятелен изследователски подход, оригинални и нови приноси в науката за международните отношения.

Налице са груби грешки, сред които ще посоча най-драстичните. В бележка под линия № 291 на с. 217. В нея Б. Александрова твърди, че Международният пакт за икономически, социални и културни права не е юридически обвързващ.

На с. 272 авторката погрешно е посочила съществуването на „Директива Дъблин II“. Всъщност става дума за Регламент 434/2003/ ЕС (Дъблин II), който вече не се прилага и е заменен с Регламент 604/2013, приет на 26 юни 2013 г.¹

На с. 302 Б. Александрова твърди, че има дискусии, „насочени към реформирането/закриването на ООН...“. Не ми е известно да има дискусии за закриването на световната организация. Същото твърдение стои в заглавието на параграф 7.4.3.3 на с. 312.

Особено неприятно впечатление прави използваната терминология, най-често представляваща лоши преводи (най-вече от немски език) без вникване в същността на понятията, вложени от цитираните автори. Езикът на изложението е лош, има изцяло неразбираеми параграфи и изречения. Използвани са много чуждици, в повечето случаи неадекватно. Няма да посочвам примери, защото становището ще надхвърли 10 страници.

Не са спазени правилата за цитиранията, като са смесени т. нар. оксфордски стил (без да е спазен стриктно) с цитирания, приети в научните издания на Софийския университет. Препратките са многобройни, а самата конструкция на изложението е хаотична.

Липсват релевантни произведения на български автори, сред които проф. Милан Миланов, проф. д-р Белова-Ганева, доц. д-р Атанас Семов и др.

V. Заключение:

Това, което може да се обобщи от представената научна продукция на гл. д-р Боряна Александрова е че представената за хабилитация научна продукция и в частност книгата

---

¹ Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person, OJ L 180, 29.6.2013, p. 31.

„Глобализация и международни отношения“ не отговаря на изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ и чл. 53, ал. 1, т. 3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Имайки предвид гореизложеното и на основание чл. 24, ал. 1 от Раздел III на ЗРАСРБ и чл. 53, ал. 1 от ППЗРАСРБ давам отрицателна оценка и предлагам д-р Баряна Балева Александрова да не бъде избрана за „доцент“ по професионалното направление 3.3. Политически науки (Международни отношения).

София, 1 ноември 2017 г.

Проф. д-р Ирена Илиева